

Tema: Spominjanje

Naloga pisanja 1

Spomini na prihodnost

Napiši povzetek.

Situacija: Leto 2014 velja za leto velikih obletnic. Pri tem gre za nekaj zgodovinskih prelomnic v 20. stoletju, ki so spremenile svet. Razmišljanje o kulturi in pomenu spominjanja iz članka Zorane Baković povzameš kot izhodišče za razredno diskusijo o pomenu zgodovinskega spomina v razredu.

Preberi članek „*Spomini na prihodnost*“, ki ga je napisala Zorana Baković (priloga 1).

Napiši **povzetek** in pri tem obdelaj naslednje naloge:

- Povzemi glavne informacije izhodiščnega besedila.
- Opiši primer Jill Price in Su Meck in primerjaj spomin posameznika in spomin naroda.
- Razloži, kaj pomeni zate „odgovornost vsakega posamičnega zgodovinarja“ v luči pouka zgodovine v šoli.

Besedilo naj obsega od 200 do 240 besed. Odstavke označi s prazno vmesno vrstico.

Spomini na prihodnost

Zorana Baković

Prav zato, ker je 2014 leto velikih obletnic, so ga povsem logično poimenovali leto spominov. In pozabe, bi dodala.

[...] Ne vem, zakaj spomin vedno povezujem s svetlobo, pozabo pa s temo. Morda zato, ker imam takrat, ko kaj pozabim – kakšno ime, kraj ali trenutek –, občutek, da skozi gosto meglo iščem mostove kontinuitete, ki me vodijo v prihodnost, umeščeno na drugi obali obstoja. Tam se pod svežo svetlobo nepretencioznega¹ optimizma nabira vse, kar je bilo shranjenega v mojem spominu, hkrati pa se ustvarjajo nove konstelacije, ki jih na nekakšen čuden način že vnaprej poznam. Kot da sem se sposobna spominjati prihodnosti.

Od trenutka, ko je Jill Price dopolnila 14 let, njeni možgani niso ničesar več pozabili. Vsak dan v življenju 49-letne Američanke, in to vse od 5. februarja 1980, je bil v njenem spominu zabeležen do najmanjše podrobnosti. Znanstveniki jo uvrščajo med redke primere hyperthymesie, kot se imenuje sindrom poudarjenega avtobiografskega spominjanja. In čeprav je mogoče domnevati, da ga je izzvala preselitev družine iz New Yorka v Los Angeles, kar je bil za majhno Jill travmatični dogodek, se sicer zelo malo ve o tej motnji, zaradi katere trpi samo dvajset ljudi, kolikor so jih odkrili po vsem svetu.

[Za Jill je] dovolj, da se ji omeni datum iz preteklosti, in dekleta lahko v nekaj sekundah pove vse, kar se je takrat dogajalo: kateri dan v tednu je bil to, kaj vse se je tega dne dogajalo, kdo je kaj jedel, kako je bil kdo oblečen, kaj se je govorilo in zakaj se je takrat smejala ali jokala. Čeprav tisti, ki jo proučujejo, menijo, da je to poseben dar, saj lahko Jill v vsakem trenutku vedno znova podoživi vse svoje življenje, ne da bi pri tem izgubila eno samo minuto, Jill Price svoje depresivno stanje pojasnjuje prav s tem, da ne more pozabiti tistih žalostnih, težkih in bolečih trenutkov, ki jih običajni ljudje prepustijo času, da jih ta vsaj ublaži, če že ne povsem potopi v neboleče sence preteklosti. Jill vedno znova doživlja vsako žalitev, vsako ponižanje, vsak neuspeh, in to brez možnosti, da bi se prepustila odrešujoči pozabi.

Prenesimo te izkušnje na narode [...]. To, kar se dogaja v glavah posameznikov, se v širšem spektru dogaja tudi v zavesti narodov, tako da ti včasih pozabijo, da so bombardirali druge ali da se je na trgu, po katerem hodijo, zgodil pokol. Včasih pa se prepustijo obsesivnemu² kopanju po podrobnostih svoje preteklosti in vztrajajo, da mora vse to trpljenje ostati budno in da je treba pri vsakem koraku v prihodnost občutiti bolečino.

Prav zato, ker je 2014 leto velikih obletnic – velike pa so v glavnem tiste obletnice, ki se nanašajo na začetke in konce vojn, ki so temeljito spremenile svet –, so ga povsem logično poimenovali leto spominov. In pozabe, bi dodala, saj je 2014 tako v Evropi kot tudi v Aziji predvsem leto, v katerem se objemata in spopadata svetloba in tema, v katerem se izmenjujejo podobnosti in nasprotja, v katerem se prepletajo vse identitete, ki so bile nekega dne najdene, nato so se znova izgubile, zdaj pa so odrinjene nekam v območje somraka, tipično za prve korake vsakega novega tisočletja.

Kdo smo? Kaj smo? Kdo so naši prijatelji? Kdo sovražniki? Imamo družino? Prednike? Od kod izvramo? [...] Kaj je bil glavni razlog za kitajski poraz v vojni proti Japonski, ki je izbruhnila leta

1894? Zakaj je leta 1914 streljal Gavrilo Princip? Kdo je imel največ zaslug za Hitlerjev poraz leta 1944? In zakaj se tako redko omenja, da je bila v protifašističnem boju Kitajska pomembna zaveznica, ki je na oltar svobode žrtvovala 14 milijonov svojih življenj?

»Zgodovina te uči, kako postati človek,« je svojim študentom govoril eden največjih kitajskih zgodovinarjev Ray Huang. In predvsem zaradi tega načela mu je uspelo v mladih Američanih zbuditi zanimanje za kitajske cesarje, kmečke upore in daljnovzhodne vojne.

»Si lahko predstavljate, da se nekega jutra prebudite in ne veste, kdo ste? Jaz ne vem, kako je to. Tega se ne spominjam. Nesreča ni samo izbrisala vseh mojih spominov; preprečila mi je tudi to, da si v določenem času ustvarim nove. In vsak dan sem se prebudila v hiši, polni tujcev.« S temi stavki začenja svojo pripoved Su Meck v knjigi Pozabila sem, da se spominjam. V njej opisuje, kako ji je ventilator, ki je padel s kuhinjskega stropa, poškodoval glavo in ji izbrisal spomin. Brez spominov na Su, kakršna je bila pred nesrečo, je lahko postala zgolj nova osebnost. »Dve Su sta živeli svoji zasebni življenji. Tista prejšnja ni nikoli spoznala sedanje, sedanja pa o tisti prejšnji ve samo to, kar so ji o njej pripovedovali drugi.«

Mar ni tako tudi s številnimi družinami, ki so živele v dveh obdobjih prejšnjega stoletja in katerih člani so bili do enega zgodovinskega ventilatorja Jugoslovani in ateisti, nato pa so postali Srbi, Slovenci, Hrvati in veliki kristjani? Ali pa so malce dlje na Vzhodu najprej delovali kot vneti pripadniki rdeče garde Mao Zedonga z globalistično misijo reševanja proletariata, nato pa so se prebudili v hiši, polni tujih vlagateljev, in postali nacionalistične celice nove družbe z odkritim navdušenjem nad vsemi oblikami kapitalizma.

Znanstveniki so v preteklih stotih letih veliko izvedeli o človekovem spominu, s tem ko so proučevali tiste, ki so ga zaradi različnih razlogov izgubili. Ugotovili so, da v človeških možganih ne obstaja posebna točka, v kateri bi se kopičili spomini, temveč da se barv, oblik ali razsežnosti spominjamo v različnih delih korteksa³. Ko se sestavlja zapis določene izkušnje, vsi ti deli posamično prispevajo k celoviti sliki. Spomin dodatno poudarjajo še čustva, tako da se lažje spominjamo situacij, v katerih smo bili čustveno prebujeni.

[...] »Zgodovina je izbor prihodnosti,« mi je ob neki priložnosti dejal kitajski zgodovinar Gao Wangling in poudaril, da je prav zato ogromna tudi odgovornost vsakega posamičnega zgodovinarja. [...]

vir: <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/spomini-naprihodnost.html> [7. 7. 2014; skrajšano besedilo]

¹ *nepretenciozen* = nezahteven, preprost

² *obsesiven* – *obsesija* = kar človeka miselno, čustveno popolnoma prevzema, obvladuje: boj za pravico je njegova obsesija [SSKJ]

³ *korteks* = možganski korteks = možganska skorja

Tema: Spominjanje

Naloga pisanja 2

Spominjanje za boljšo prihodnost

Napiši govor.

Situacija: Pri pouku slovenščine ste dobili informacije o Tischlerjevem govorniškem natečaju. Ob temi „1914 se je začela prva svetovna vojna. Ali je pouk novejše zgodovine za mlade pomoč pri oblikovanju prihodnosti?“ pripraviš govorni nastop. Izhodišče tvojega razmišljanja je komentar iz Nedelje.

Preberi komentar „Spominjanje za boljšo prihodnost“ (priloga 2).

Napiši **govor** in obdelaj naslednje naloge:

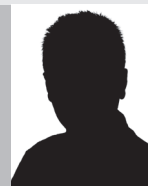
- V uvodu povzemi komentar Nedelje in obnovi prikaz ekskurzije, o kateri piše avtor.
- V glavnem delu predstavi svoje izkušnje s tematiko novejše zgodovine (npr. ekskurzija v Dachau ali Mauthausen ali na Peršmanovo kmetijo ali na Ljubelj; branje spominov kot npr. Nekropola Borisa Pahorja; obisk Centra za narodno spravo) in razmišljaj o tem, ali ti je ta izkušnja spremenila pogled na družbo.
- V zaključku zavzemi pozitivno ali negativno stališče do smisla pouka in védenja o novejši zgodovini in ga utemelji.

Upoštevaj značilnosti besedilne vrste (nagovor, retorične figure, zahvala). Besedilo naj obsega od 360 do 400 besed. Odstavke označi s prazno vmesno vrstico.

Naloga pisanja 2/Besedilna priloga 2

KOMENTAR

MIHA VRBINC

Spominjanje za boljšo prihodnost

Mesec maj je, kot kaže, za novejšo zgodovino poseben mesec v letu, saj je povezan s številnimi dogodki iz preteklosti, ki močno vplivajo na današnji čas in prihodnje dni. Ob ekskurziji skupine dijakin in dijakov 7.AB Slovenske gimnazije, ki nas je vodila v Auschwitz in Krakov, razmišljam o tem, kako so nam ostala dogajanja v spominu, kako se z njimi seznanjamo, kako jih razumemo mlajši in starejši – čisto v smislu izreka, ki je zapisan na spominski tabli v nekem bloku koncentracijskega taborišča Auschwitz: »Kdor se ne spominja zgodovine, jo je prisiljen preživeti znova.« (George Santayana – španski filozof, 1863–1952)

Na ekskurzijo smo se odpravili 8. maja – dan osvoboditve Evrope izpod nacističnega terorja in konca druge svetovne vojne. Na dunajskem Heldenplatzu so letos prvič s častno stražo avstrijske vojske zaznamovali ta dan, četudi ga je Avstrija doživljala z mešanimi občutki, kakor je zapisala Barbara Coudenhove-Kalergi v komentarju v Standardu 16. 5. 2013; komentatorka meni, da antisemitizem za ogromno večino Avstrijcev ni več tema, pravi rasizem da se dandanes kaže na drugih področjih. In kar se tiče ukvarjanja s časom nacizma, bi si lahko medtem dovolili malo sproščenosti. Po mojem pa ne smemo popustiti, le pozornost nam omogoča razvoj boljše, humanejše družbe – in zato so prireditve, ekskurzije, filmske zgodbe, knjige o novejši zgodovini nujno potrebne.

Naslednji dan – 9. maj je dan Evrope – smo hodili po koncentracijskem taborišču in slišali govoriti o dogodkih, ko človek kot individuum ni pomenil nič – na poti v smrt je postal številka na natančno vodenih statističnih seznamih tovarne smrti; med njimi so tudi imena koroških Slovencev. Drugačen seznam kažejo v obliki odprtega cilindra, vanj lahko vstopiš in prebereš imena tistih, ki so prišli na Schindlerjevo listo in preživeli – muzej Oskarja Schindlerja v Krakovu je sodobno oblikovana multimedijska razstava o Krakovu v drugi svetovni vojni. V zadnji sobi je posebno zanimiva knjiga – na belih listih je opisano dogajanje, na črnih, zoglenelih listih pa ostaja le črn pepel, drugega nič. Vprašanje je, kakšno zgodovino bomo pisali mi.

Po vrnitvi z ekskurzije je sledil še 15. maj, dan podpisa avstrijske državne pogodbe. Tega dne je izšla tudi binško številka tednikov *Der Sonntag in Nedelja* – in vsa koroška gospodinjstva so dobila vodilo katoliške Cerkve s prispevki v nemščini in slovenščini. Na deželnem šolskem svetu smo istega dne predstavili projekt kompetenčnih opisov za slovenščino in regionalnega jezikovnega portfelja, ki bo podpiral kakovostni razvoj dvojezičnega pouka. Oba dogodka sta po mojem mnenju bistveno povezana z družbenim razvojem na Koroškem v preteklih desetletjih. Sta pomembna mozaična kamna v skupnosti, ki raste pozitivno v prihodnost, zaznamovano z enakopravnostjo vseh njenih članov. Ob tem vidim odgovor – na trdovratno držo tistih, ki govorijo o enojezičnosti dežele in npr. ne prenesejo slovenske besede v deželnem zboru – v še večji vzpodbudi tistim, ki se zavzemajo za dvojezičnost.

Ravnati se po mnenju večine, se predati ideologiji, opravljati zgolj svojo dolžnost, zapreti oči pred dogajanjem je pot, ki vodi v grozovite globine človekovega ravnanja z bližnjim. Le odprtost, pripravljenost kaj spremeniti, zgledi tistih, ki so ubrali drugo pot, nam kažejo smer razvoja – tudi v duhu medsebojnega spoštovanja in oblikovanja družbe, v kateri živimo – v deželi, regiji, Evropi, Cerkvi. Profesor Štefan Pinter, ki je organiziral 19. ekskurzijo na Poljsko za dijakinje in dijake Slovenske gimnazije, je posebej poudaril pomen konfrontacije tako z grozotami človekovega dejanja kot s kulturnimi, gospodarskimi, izobraževalnimi vrhunci človekovega uma, ki jih je mogoče spoznavati prav v Auschwitzu in Krakovu. Iz tega naj raste spoznanje enakovrednosti vseh ljudi. Živimo to spoznanje!

vir: Nedelja. Cerkevni list krške škofije. Celovec, 26. 5. 2013, str. 2